

DE SOCIO-PROFESSIONELE STATUS VAN BEKENDE VLAAMSE POPULAIRE MUZIEKARTIESTEN

G. De Meyer, T. Van Avondt (eindrapport)
Met medewerking van: P. Clerckx, D. Depraetere, S. Finch, R. Mersch,
W. Van Linden, K. Vanmunster

In samenwerking met ZAMU

Departement Communicatiewetenschap, K.U. Leuven
(Seminarie Externe en Interne Communicatie, academiejaar 1992-1993).

INHOUD

1. Inleiding	3
1.1. Opzet	3
1.2. Steekproef	3
1.3. Onderzoeksmethode	3
1.4. Relativering van de resultaten	4
2. Resultaten	4
2.1. Socio-demografische kenmerken	4
2.2. Economisch-professionele kenmerken	6
2.3. Beleidsaspecten	11
2.4. ZAMU	14
2.5. SABAM	15
2.6. Creatieve aspecten	16
3. Meningen uit het muzikantenmilieu	19
4. Besluit	24
Bijlage: vragenlijst	25

1. INLEIDING

1.1. Opzet

De bedoeling van de enquête was het verzamelen van een reeks gegevens over de volgende aspecten:

- a. Socio-demografische kenmerken: een (klassiek) onderdeel van bijna elk onderzoek dat vragen over geslacht, leeftijd, huishouden, etc., omvat.
- b. Economisch-professionele kenmerken: hier werden vragen gesteld in verband met het beroep en het inkomen.
- c. Beleidsaspecten: wat is de mening van de Vlaamse artiesten over het huidige overheidsbeleid? Welke elementen vinden ze essentieel in zo'n beleid?
- d. ZAMU: de bedoeling van de vragen over de Vereniging van Zangers en Muzikanten was een feedback te vormen, die als basis kan dienen voor het uitstippelen van het toekomstig beleid van deze organisatie die nog in haar kinderschoenen staat.
- e. SABAM: wij wilden nagaan of de betrokken artiesten tevreden waren over de manier van werken van de auteursvereniging.
- f. Creatieve aspecten: deze categorie bevat vragen over alles wat met de creatieve kant van het muzikantenbestaan te maken heeft: opnamen maken, fonogrammen uitbrengen ...

1.2. Steekproef

De Vlaamse populaire muziek-scène telt honderden artiesten en groepen, waarvan de ene al professioneler bedrijvig is dan de andere. Het zou dan ook een onmogelijke opdracht geweest zijn deze allemaal in het onderzoek te betrekken. Daarom werd een selectie gemaakt. Het criterium voor deze selectie was: minstens een LP of CD hebben uitgebracht in de periode 1988 - 1992. De legitimering van dit criterium bestaat in het feit dat artiesten of groepen die er niet aan beantwoorden economisch gezien ook weinig voorstellen.

Van volgende individuele uitvoerders of leden van groepen hebben we medewerking gekregen: Stef Bos, Clouseau, Jan De Wilde, The Establishment, Margriet Hermans, Ingeborg, Isabelle A, Bart Kaell, Kid Coco, De Kreuners, Tars Lootens, Helmut Lotti, Mama's Jasje, The Radios, Sanne, Willy Sommers, Leyers Michiels en Soulsister, Luc Steeno, Will Tura, Jo Vally, Erik Van Neygen, Nils William. Men merkt dat verschillende genres van de Vlaamse populaire muziek vertegenwoordigd zijn. Omwille van de geringe respons werd deze artiestenpopulatie niet verder meer opgedeeld in categorieën naar muziekgenre, taal waarin gezongen wordt ... De voorgestelde resultaten hebben dus betrekking op de steekproef van alle genoemde artiesten. Hun antwoorden zijn anoniem verwerkt.

1.3. Onderzoeksmethode

De in het eerste punt besproken aspecten werden in een gestandaardizeerde vragenlijst gegoten. Deze werd op twee manieren aan de geselecteerde zangers en muzikanten voorgelegd:

- a. via een persoonlijk interview: voor en na optredens, tv-opnames, ... werden interviews afgenomen. Gezien de beperking in tijd en interviewers werd deze methode gecombineerd met een
- b. postenquête: de artiesten die wij niet voor een persoonlijk interview konden bereiken, kregen het enquêteformulier via de post bezorgd.

Aanvankelijk zou enkel een postenquête worden uitgevoerd door ZAMU zelf. Aangezien wij op voorhand weinig interesse van de artiesten voor het invullen van de enquête (dit wil echter niet zeggen: weinig interesse in de problematiek) en bijgevolg een lage respons vreesden, werd de 'mail survey'-methode gecombineerd met het persoonlijk interview (dat men doorgaans minder gemakkelijk weigert).

1.4. Relativering van de onderzoeksresultaten

De uitnodiging om aan de enquête deel te nemen leverde een matige respons op. Slechts 40 personen hebben een vragenlijst (niet steeds volledig) ingevuld. Bepaalde bevindingen uit het onderzoek moeten dan ook enigszins worden gerelativeerd wat betreft hun representativiteit naar de reële populatie, ook al omdat het gros van de medewerkende artiesten professioneel en niet amateuristisch werkt en dat bovendien nog met succes doet ook.

Bij de interviews die persoonlijk werden afgenomen, antwoordden vele respondenten niet exact te weten hoeveel zij verdienden of hoeveel zij opgetreden hadden. Daarom werden de vragen die betrekking hadden op inkomens en optredens, voorzien van adres, faxnummer en uiterste inleveringsdatum, meegegeven aan de artiesten, waarvan de meesten ten stelligste beloofden ze op te sturen, een belofte die evenwel slechts door enkelen is nagekomen, zelfs na herhaald aandringen.

De lage respons bracht met zich mee dat bepaalde gegevens niet bruikbaar waren voor verwerking. Zo bevat dit rapport bv. geen cijfers over optredens, aangezien slechts 10 artiesten of groepen ons hierover gegevens bezorgden. Ook de cijfers over inkomens lieten slechts beperkte conclusies toe.

Een verklaring voor de beperkte respons i.v.m. inkomsten en optredens is dat praten over geldzaken in het betrokken milieu, waar het een en ander 'onder tafel' of 'in het zwart' wordt afgehandeld, nog een delikate zaak is. De garantie dat de onderzoeksgegevens anoniem zouden worden behandeld heeft niet mogen baten. Daartegenover staat dan dat de cijfers over de socio-demografische kenmerken, de beleidsaspecten, ZAMU, SABAM en de creatieve aspecten wel toelieten verantwoorde conclusies te trekken. Het waren vragen die door vrijwel iedere respondent volledig werden beantwoord.

2. RESULTATEN

2.1. Socio - demografische kenmerken

De onderzoekspopulatie bestaat hoofdzakelijk uit mannen, nl. 89,7 %. Vrouwen vormen slechts 10,3 % van de steekproef. Deze onevenwichtige verdeling weerspiegelt o.i. de reële populatie niet, maar is ten dele te wijten aan de lage respons op de enquête (zie tabel 1).

Qua leeftijd vertelt tabel 2 ons dat de muzikantenpopulatie vooral wordt bevolkt door personen tussen +/- 20 en +/- 30 jaar (47,5 %). Personen jonger dan 20 jaar zijn in de minderheid. Opvallend is het feit dat, zoals blijkt uit de kolom met de cumulatieve percentages, nog 44,5 % van de onderzochte populatie ouder is dan 30 jaar. Muzikanten ouder dan 50 jaar vormen eveneens een minderheid.

Het grootste deel (36,8 %) van de onderzochte populatie woont alleen, zoals blijkt uit tabel 3. Huishoudens bestaande uit 2, 3 of 4 personen zijn min of meer gelijk verdeeld. Personen met een huishouden dat meer dan 4 personen telt, zijn een uitzondering.

48,7 % van de ondervraagden heeft personen ten laste. Een absolute minderheid (2,6 %) is zelf nog persoon ten laste. 48,7 % van de populatie heeft geen personen ten laste of is zelf niet persoon ten laste (zie tabel 4).

Als we kijken naar tabel 5, die de gegevens over het aantal personen ten laste bevat, blijkt dat een meerderheid (42,1 %) slechts 1 persoon ten laste heeft. Net zoals het aantal huishoudens bestaande uit meer dan 4 personen, vormt het aantal ondervraagden met meer dan 3 personen ten laste, een minderheid (5,3 %). Van de 63,2 % van de ondervraagde zangers en muzikanten die een partner hebben, oefent 72,0 % van deze partners een beroep uit (zie tabel 6).

VRAAG 1: geslacht

Tabel 1: geslacht

GESLACHT	FREQ	PERCENT
1. man	35	89,7
2. vrouw	4	10,3

VRAAG 2: "In welk jaar bent u geboren?"

Tabel 2: geboortejaar

GEBOORTEJAAR	FREQ	PERCENT	CUM.PER.
1. voor 1940	2	5,2	5,2
2. 1941 - 1945	1	2,6	7,8
3. 1946 - 1950	2	5,2	13,0
4. 1951 - 1955	6	15,8	28,8
5. 1956 - 1960	6	15,7	44,5
6. 1961 - 1965	10	26,4	70,9
7. 1966 - 1970	8	21,1	92,0
8. 1971 - 1975	3	7,8	99,8

VRAAG 3: "Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden?"

Tabel 3: aantal leden huishouden

AANTAL	PERCENT
1	36,8
2	23,7
3	21,1
4	15,8
meer dan 4	2,6

VRAAG 4: "Heeft u personen ten laste, bent u zelf persoon ten laste of geen van beide?"

Tabel 4: personen ten laste

	PERCENT
1. heb personen ten laste	48,7
2. ben persoon ten laste	2,6
3. geen van beide	48,7

VRAAG 4b: "Hoeveel personen heeft u ten laste?"

Tabel 5: aantal personen ten laste

AANTAL	PERCENT
1	42,1
2	31,6
3	21,0
meer dan 3	5,3

VRAAG 5: "Indien u een partner heeft, oefent hij/zij een beroep uit?"

Tabel 6: beroep partner

	PERCENT
1. ja	72,0
2. nee	28,0

2.2. Economisch-professionele kenmerken

Zoals eerder reeds werd vermeld, dwingt de beperkte respons ons tot voorzichtige conclusies. Dit geldt ook voor tabel 7. Uit de antwoorden op de vraag "Bent u tekstdichter en/of componist en/of uitvoerder?", kunnen we afleiden dat een meerderheid (56,4 %) zowel tekstdichter als componist als uitvoerder is. Personen die uitsluitend tekstdichter, componist of beide zijn, komen in het onderzoek niet voor. Een op vijf van de in het onderzoek betrokken zangers en muzikanten is uitsluitend uitvoerder. Slechts een klein deel (5,1 %) is tekstdichter en uitvoerder. 17,9% is zowel componist als uitvoerder.

Voor 84,6 % van de ondervraagden vormen de muzikale bezigheden hun hoofdactiviteit. Aangezien de respondenten eerder tot de succesvolle mogen gerekend worden, is representativiteit voor de reële artiestenpopulatie hier niet gegarandeerd (zie tabel 8).

Van deze 84,6 % voor wie muziek een hoofdactiviteit uitmaakt, heeft 54,5 % nog een nevenactiviteit die niets met muziek te maken heeft (zie tabel 9). 45,5 % van deze 84,6% heeft vroeger een andere hoofdactiviteit uitgeoefend (zie tabel 10) en allemaal (100 %) hebben ze hun vroegere beroepsactiviteiten opgegeven om zich meer te kunnen toeleggen op muziek (zie tabel 11).

Wat het bruto-maandinkomen van de artiesten betreft, laten de onderzoeksresultaten de voorzichtige conclusie toe dat het aantal respondenten in de hoogste inkomenscategorie, nl. meer dan 200 000 BEF bruto per maand, voor de onderzochte periode (1988 tot 1992) aanzienlijk gestegen is. In cijfers uitgedrukt, wil dit zeggen, zoals we kunnen aflezen uit tabellen 12, 13, 14, 15 en 16, dat in 1988 slechts 10,4 % zich in de hoogste klasse bevond, terwijl in 1991 en 1992 respectievelijk 28,6 % en 30,4 % een bruto-maandinkomen van meer dan 200 000 BEF ontving.

Verder kunnen we vaststellen dat, zoals blijkt uit de kolommen met cumulatieve percentages, de bruto-maandinkomsten, globaal genomen, gestegen zijn. Zo zien we in tabel 12 dat in 1988 meer dan de helft van de respondenten minder dan 70 000 BEF verdiende. Dit geldt eveneens voor 1989 (tabel 13). Vanaf 1990 komt hierin een grondige verandering. Tabel 14 vertelt ons dat in dat jaar de helft van de onderzochten meer dan 100 000 BEF inkomsten per maand had. Een verdere stijging van het bruto-maandinkomen van de Vlaamse artiesten komt er in 1991. Uit tabel 15 kunnen we immers aflezen dat 52,4 % reeds 110 000 BEF verdient per maand. Ook in 1992 blijft dit percentage vrijwel hetzelfde: 56,4 %.

Deze gegevens leren ons dat de zangers en muzikanten uit de onderzochte populatie er financieel op vooruit zijn gegaan gedurende de betrokken periode.

Vraag 9 uit de enquête die werd voorgelegd aan Vlaamse artiesten heeft betrekking op de samenstelling van de financiële inbreng van de onderzochten in hun huishouden. In de inkomsten van de zangers en muzikanten werden door ons vier mogelijke categorieën onderscheiden: muzikale activiteiten, niet-muzikale arbeid, vermogen en andere bronnen. De meest relevante tabel die voor deze bespreking kon worden opgesteld is tabel 17, die het gemiddeld percentage per categorie voorstelt. Hieruit blijkt dat de respondenten gemiddeld 66,8 % van hun inkomsten verwerven uit muzikale activiteiten. 32,3 % wordt gehaald uit niet-muzikale arbeid, d.w.z. de nevenactiviteiten los van muziek, zoals eerder besproken. De gemiddelde inkomsten uit de overige bronnen (vermogen en andere bronnen) zijn verwaarloosbaar klein: resp. 0,04 % en 0,8 %.

Tabel 18 drukt uit hoe de inkomsten uit de muzikale activiteiten zich tot elkaar verhouden. Er werden door ons vier mogelijke inkomstenbronnen uit muziek onderscheiden: royalties, auteursrechten, optredens en merchandising. De gegevens vertellen ons dat optredens de voornaamste bron van inkomsten zijn, gevolgd door royalties en auteursrechten. Helemaal onderaan de rangschikking staat merchandising, dat aldus de minst belangrijke geldbron blijkt te zijn in de muzikale activiteiten. Royalties zijn voor 4,3 % van de respondenten de belangrijkste bron van inkomsten uit muziek, voor 52,2 % de tweede belangrijkste, voor 17,4 % de derde belangrijkste en voor 26,1 % de minst belangrijke. Voor 12,5 % van de ondervraagden blijken de inkomsten uit auteursrechten het meeste geld op te brengen, voor 37,5 % het tweede meeste, voor (eveneens) 37,5 % het derde meeste en voor 12,5 % het minste. De voornaamste inkomstenbron wordt voor 83,3 % van de onderzochte zangers en muzikanten gevormd door optredens. Voor 8,3% is het de tweede voornaamste en weerom voor 8,3 % de derde voornaamste geldbron. In de onderzoekspopulatie bevond zich niemand voor wie optredens het minste geld opbrengen. Geen enkele artiest heeft merchandising als eerste financiële factor in zijn inkomensstroom. Voor 4,8 % vormen merchandising-activiteiten de tweede belangrijkste en voor 33,3 % de derde belangrijkste bron van inkomsten. Voor 61,7 % van de respondenten brengt merchandising het minste op. Bijna drie vierde van de artiesten (73,8 %) investeert tussen 0 % en 20 % weer in muziek. Slechts een minderheid (4,3 %) investeert meer dan 50 % van zijn inkomen opnieuw in muziek. 21,7 % van de respondenten besteedt tussen 20 % en 50 % weer in zijn muzikale bezigheden (zie tabel 19).

VRAAG 6: "Bent U tekstdichter en/of componist en/of uitvoerder?"

Tabel 7: tekstdichter / componist / uitvoerder

	FREQ	PERCENT
1. tekstdichter	0	0
2. componist	0	0
3. uitvoerder	8	20,5
4. tekst. + comp.	0	0
5. tekst. + uitv.	2	5,1
6. comp. + uitv.	7	17,9
7. teks+comp+uitv	22	56,4

VRAAG 7: "Vormen deze muzikale bezigheden uw hoofdactiviteit of nevenactiviteit?"

Tabel 8: hoofdactiviteit / nevenactiviteit

ACTIVITEIT	PERCENT
1. hoofdactiviteit	84,6
2. nevenactiviteit	15,4

VRAAG 7a: indien (1) hoofdactiviteit "Heeft u dan nog nevenactiviteiten, los van muziek?"

Tabel 9: nevenactiviteiten

	PERCENT
1. ja	54,5
2. nee	45,5

VRAAG 7b: "Heeft U vroeger een andere hoofdactiviteit uitgeoefend?"

Tabel 10: vroegere hoofdactiviteiten

	PERCENT
1. ja	45,5
2. nee	54,5

VRAAG 7b.1: indien (1) ja "Heeft u uw beroepsactiviteiten opgegeven om meer te kunnen musiceren?"

Tabel 11: opgave vroegere hoofdactiviteiten

	PERCENT
1. ja	100
2. nee	0

VRAAG 8: "Hoe groot is het totaal bruto-maandinkomen van uw huishouden?"

Tabel 12: bruto-maandinkomen 1988

BEDRAG	PERCENT	CUM.PER.
<= 20 000	0	0
20 001 - 30 000	5,3	5,3
30 001 - 40 000	5,3	10,6
40 001 - 50 000	5,3	15,9
50 001 - 60 000	5,3	21,2
60 001 - 70 000	36,7	57,9
70 001 - 80 000	10,5	68,4
80 001 - 90 000	5,3	73,7
90 001 - 100 000	5,3	79,0
100 001 - 110 000	5,3	84,3
110 001 - 120 000	5,3	89,6
120 001 - 150 000	0	89,6
150 001 - 200 000	0	89,6
> 200 000	10,4	100,0

Tabel 13: bruto-maandinkomen 1989

BEDRAG	PERCENT	CUM.PER.
<= 20 000	4,5	4,5
20 001 - 30 000	4,5	9,0
30 001 - 40 000	9,1	18,1
40 001 - 50 000	0	18,1
50 001 - 60 000	4,5	22,6
60 001 - 70 000	27,3	49,9
70 001 - 80 000	13,6	63,5
80 001 - 90 000	0	63,5
90 001 - 100 000	4,5	67,7
100 001 - 110 000	9,1	76,8
110 001 - 120 000	4,5	81,3
120 001 - 150 000	4,5	85,8
150 001 - 200 000	0	85,8
> 200 000	13,6	99,4

Tabel 14: bruto-maandinkomen 1990

BEDRAG	PERCENT	CUM.PER.
<= 20 000	0	0
20 001 - 30 000	9,1	9,1
30 001 - 40 000	9,1	18,2
40 001 - 50 000	0	18,2
50 001 - 60 000	0	18,2
60 001 - 70 000	0	18,2
70 001 - 80 000	13,6	31,8
80 001 - 90 000	4,5	36,3
90 001 - 100 000	27,3	63,6
100 001 - 110 000	4,5	68,1
110 001 - 120 000	4,5	72,6
120 001 - 150 000	4,5	77,1
150 001 - 200 000	0	77,1
> 200 000	22,7	99,8

Tabel 15: bruto-maandinkomen 1991

BEDRAG	PERCENT	CUM.PER.
<= 20 000	0	0
20 001 - 30 000	9,5	9,5
30 001 - 40 000	0	9,5
40 001 - 50 000	0	9,5
50 001 - 60 000	0	9,5
60 001 - 70 000	0	9,5
70 001 - 80 000	9,5	19,0
80 001 - 90 000	0	19,0
90 001 - 100 000	28,6	47,6
100 001 - 110 000	4,8	52,4
110 001 - 120 000	0	52,4
120 001 - 150 000	14,2	66,6
150 001 - 200 000	4,8	71,4
> 200 000	28,6	100,0

Tabel 16: bruto-maandinkomen 1992

BEDRAG	PERCENT	CUM.PER.
<= 20 000	0	0
20 001 - 30 000	4,3	4,3
30 001 - 40 000	4,3	8,6
40 001 - 50 000	0	8,6
50 001 - 60 000	4,3	12,9
60 001 - 70 000	0	12,9
70 001 - 80 000	8,7	21,6
80 001 - 90 000	0	21,6
90 001 - 100 000	26,1	47,7
100 001 - 110 000	8,7	56,4
110 001 - 120 000	4,3	60,7
120 001 - 150 000	4,3	65,0
150 001 - 200 000	4,3	69,3
> 200 000	30,4	99,7

VRAAG 9: "Hoe is uw eigen financiële inbreng samengesteld?"

4 categorieën: muzikale activiteiten
niet-muzikale arbeid
vermogen
andere bronnen

Tabel 17: samenstelling financiële inbreng (gemiddeld percentage per categorie)

CATEGORIE	GEMID. PERCENT
Muzikale activiteiten	66,8 %
Niet-muzikale arbeid	32,3 %
Vermogen	0,04 %
Andere bronnen	0,8 %
TOTAAL	99,94 %

VRAAG 10: "Hoe verhouden de inkomsten uit uw muzikale activiteiten zich tot elkaar?" (1 = hoogste bedrag > 2 > 3 > 4 = laagste bedrag)

Tabel 18: verhouding inkomsten uit muzikale activiteiten

BRON	1	2	3	4
Royalties	4,3	52,2	17,4	26,1
Auteursrechten	12,5	37,5	37,5	12,5
Optredens	83,3	8,3	8,3	0
Merchandising	0	4,8	33,3	61,9

VRAAG 11: "Hoeveel % van je inkomen investeer je terug in muziek?"

Tabel 19: investering in muziek

KLASSE	PERCENT	CUM.PER.
0 % - 20 %	73,8	73,8
20 % - 50 %	21,7	95,5
> 50 %	4,3	99,8

2.3. Beleidsaspecten

Op de vraag in welke mate ze op de hoogte zijn van hun rechten en plichten wat betreft sociale zekerheid, stelt 17,9 % van de respondenten volledig en 43,6 % in voldoende mate op de hoogte te zijn. Cumulatief bekeken, geven drie ondervraagden op vijf een positief antwoord. 38,5 % beweert onvoldoende kennis te hebben en niemand waant zich onwetend op het vlak van de sociale zekerheid (zie tabel 20).

Dat de meesten weet hebben van hun rechten en plichten wordt mede ondersteund door het gegeven dat slechts 5,9 % als muzikant ooit problemen heeft gehad i.v.m. sociale zekerheid (zie tabel 21).

Een gelijkaardige vraag op het vlak van fiscaliteit, nl. de kennis van hun rechten en plichten aldaar, leert ons dat 23,1% volledig en 53,8 % voldoende afweet van de fiscale aspecten van het muzikantenbestaan. Cumulatief gezien, heeft drie vierde genoeg kennis van de fiscaliteit. 20,5 % is onvoldoende op de hoogte van zijn/haar fiscale rechten en plichten. 2,6 % zegt niets af te weten van de fiscale zaken van een muzikant (zie tabel 22).

23,1 % geeft toe ooit problemen te hebben gehad met de fiscus; een percentage dat aanzienlijk hoger ligt dan bij dezelfde vraag voor de sociale zekerheid (zie tabel 23).

Het huidige overheidsbeleid met betrekking tot popmuziek (dat eigenlijk onbestaande is) wordt door 5,3 % van de respondenten perfect bevonden. 13,2 % meent dat het beleid voldoende is. Dit betekent dat slechts (bijna) een op vijf (18,5 %) positief staat tegenover de huidige gang van zaken. Het overheidsbeleid is voor 36,8 % van de muzikanten ontoereikend. 44,7 % (d.i. net niet de helft) is van mening dat er helemaal geen beleid wordt gevoerd (zie tabel 24).

Tabel 25 laat ons zien dat 23,5 % voorstander is om de markt over te laten aan haar eigen mechanismen. Bijna overeenkomstig het aantal dat niet tevreden is met het overheidsbeleid, zoals dat nu gevoerd wordt, is 76,5 % van de ondervraagden voorstander van een actief beleid door de overheid.

Vervolgens werden aan de ondervraagden een aantal beleidsmaatregelen voorgelegd:

- a) financiële tegemoetkomingen voor opnames: 31,3 % vindt deze essentieel, 18,8% belangrijk, 34,3 % minder belangrijk en 15,6% oordeelt dat zulke tegemoetkomingen onnodig zijn (zie tabel 26).
- b) statuut voor de muzikant: voor 69,7 % essentieel en voor 30,3 % belangrijk. Niemand acht het minder belangrijk of onnodig (zie tabel 27).
- c) duidelijke informatie over rechten en plichten: essentieel voor 57,6 %, belangrijk voor 9,1 %, minder belangrijk voor 33,3 %. Niemand is van mening dat zulke informatie onnodig is (zie tabel 28).
- d) verplichte quota Vlaamse produkties in de media: 24,2 % vindt zoiets essentieel, 45,5 % belangrijk. Voor 18,2 % van de respondenten is dit minder belangrijk en 12,1 % beschouwt een verplichte quota als onnodig (zie tabel 29).
- e) toegankelijker maken van de binnen- en buitenlandse markt: dit is essentieel voor 30,3 % van de respondenten en belangrijk voor 39,4 %. Van de ondervraagden vindt 18,2 % deze beleidsmaatregel minder belangrijk. 12,1 % meent dat het onnodig is (zie tabel 30).

We kunnen aldus vaststellen dat de zangers en muzikanten vooral belang hechten aan een bepaalde beleidsmaatregel: een statuut voor de muzikant. Over de andere beleidsmaatregelen zijn de meningen (lichtjes) verdeeld. Bij financiële tegemoetkomingen voor opnames staat slechts de helft positief tegenover de voorgelegde beleidsmaatregel. Wat de overige drie betreft, nl. duidelijke informatie over rechten en plichten, verplichte quota Vlaamse produkties in de media en het toegankelijker maken van de binnen- en buitenlandse markt, zien we dat telkens twee op drie respondenten (of iets meer) pro zijn.

Op de vraag met welke criteria de overheid rekening zou moeten houden bij (eventuele) subsidiëring, antwoordt 96,8 % pro te zijn wat kwaliteit betreft. Ook de verkoopscijfers en de sociale situatie van de artiest worden relevant geacht, nl. beide voor 60,0 %. Tegenover het overige criterium staat men zeer negatief: slechts 6,9 % oordeelt dat men rekening moet houden met kwantiteit (d.i. het aantal uitgebrachte produkties). Een ander criterium dat volgens sommigen niet over het hoofd mag worden gezien, is de marginaliteit van het genre; genres die quasi worden doodgezwegen, als jazz, verdienen subsidiëring (zie tabel 31).

Aansluitend op de vorige vraag, stelt 75,0 % van de respondenten voor een subsidiëring zoals het Podiumplan (in Nederland) te zijn. 25,0 % is tegen. Als reden voor hun contra-standpunt geven velen op: bepaalde organisatoren zullen weinig of geen inspanningen doen ter promotie van het optreden als ze weten dat een eventueel verlies toch zal worden terugbetaald (zie tabel 32).

Het wetsvoorstel Lallemand, waarin de bestaande auteurswet aangepast wordt en waarin ondermeer ook de naburige rechten zijn opgenomen, wordt door 43,2 % van de ondervraagden als gekend beschouwd. 56,8 % heeft nog nooit van het wetsvoorstel gehoord of zegt niets van de inhoud af te weten. Bij degenen die beweren het wetsvoorstel te kennen, moet rekening worden gehouden met het feit dat een aantal respondenten een sociaal wenselijk antwoord kan gegeven hebben (zie tabel 33).

VRAAG 12: "In welke mate bent u op de hoogte van uw rechten en plichten wat betreft sociale zekerheid (in de hoedanigheid van muzikant)?"

Tabel 20: kennis van rechten en plichten in sociale zekerheid

	PERCENT	CUM.PER.
1. volledig	17,9	17,9
2. voldoende	43,6	61,5
3. onvoldoende	38,5	100,0
4. niet	0	100,0

VRAAG 13: "Heeft u ooit problemen gehad i.v.m. sociale zekerheid (als muzikant)?"

Tabel 21: problemen met sociale zekerheid

	PERCENT
1. ja	5,9
2. nee	94,1

VRAAG 14: "In welke mate bent u op de hoogte van uw rechten en plichten op het vlak van fiscaliteit (in de hoedanigheid van muzikant)?"

Tabel 22: kennis van rechten en plichten in fiscaliteit

	PERCENT	CUM.PER.
1. volledig	23,1	23,1
2. voldoende	53,8	76,9
3. onvoldoende	20,5	97,4
4. niet	2,6	100,0

VRAAG 15: "Heeft u ooit problemen gehad met de fiscus (als muzikant)?"

Tabel 23: problemen met fiscaliteit

	PERCENT
1. ja	23,1
2. nee	76,9

VRAAG 16: "Wat vindt u van het huidige overheidsbeleid?"

Tabel 24: opinie - overheidsbeleid

	PERCENT	CUM.PER.
1. perfect	5,3	5,3
2. voldoende	13,2	18,5
3. ontoereikend	36,8	55,3
4. afwezig	44,7	100,0

VRAAG 16: "Moet de overheid volgens u een actief beleid voeren ter bevordering van de Vlaamse lichte muziek of moet men de markt overlaten aan haar eigen mechanismen?"

Tabel 25: actief beleid / eigen marktwerking

	PERCENT
1. actief beleid	76,5
2. eigen marktwerking	23,5

VRAAG 17: "Hoe belangrijk zijn volgens u volgende beleidsmaatregelen?"

a) financiële tegemoetkomingen voor opnames

Tabel 26: opinie - financiële tegemoetkomingen voor opnames

	PERCENT	CUM.PER.
1. essentieel	31,3	31,3
2. belangrijk	18,8	50,1
3. minder belangr.	34,3	84,4
4. onnodig	15,6	100,0

b) statuut voor de muzikant

Tabel 27: opinie - statuut voor de muzikant

	PERCENT	CUM.PER.
1. essentieel	69,7	69,7
2. belangrijk	30,3	100,0
3. minder belangr.	0	100,0
4. onnodig	0	100,0

c) duidelijke informatie over rechten en plichten

Tabel 28: opinie - informatie over rechten en plichten

	PERCENT	CUM.PER.
1. essentieel	57,6	57,6
2. belangrijk	9,1	66,7
3. minder belangr.	33,3	100,0
4. onnodig	0	100,0

d) verplichte quota Vlaamse produkties in de media

Tabel 29: opinie - verplichte quota Vlaamse produkties in de media

	PERCENT	CUM.PER.
1. essentieel	24,2	24,2
2. belangrijk	45,5	69,7
3. minder belangr.	18,2	87,9
4. onnodig	12,1	100,0

e) toegankelijker maken van de binnen- en buitenlandse markt

Tabel 30: opinie - toegankelijker maken van de binnen- en buitenlandse markt

	PERCENT	CUM.PER.
1. essentieel	30,3	30,3
2. belangrijk	39,4	69,7
3. minder belangr.	18,2	87,9
4. onnodig	12,1	100,0

VRAAG 17: "Met welke criteria zou de overheid rekening moeten houden bij eventuele subsidiëring?"

Tabel 31: criteria voor subsidiëring

CRITERIA	JA (%)	NEE (%)
1. kwaliteit	96,8	3,2
2. kwantiteit	6,9	93,1
3. verkoopscijfers	60,0	40,0
4. sociale situatie	60,0	40,0
5. andere	16,7	83,3

VRAAG 18: "Bent u voor of tegen een subsidiëring zoals het Podiumplan in Nederland?"

Tabel 32: opinie - Podiumplan

	PERCENT
1. voor	75,0
2. tegen	25,0

VRAAG 19: "Kent u de inhoud van het wetsvoorstel Lallemand?"

Tabel 33: kennis van het wetsvoorstel Lallemand

	PERCENT
1. ja	43,2
2. nee	56,8

2.4. ZAMU

Alle artiesten die aan de enquête hebben deelgenomen, wisten van het bestaan van de Vereniging van Zangers en Muzikanten af (zie tabel 34). 71,8 % van hen was tevens lid van ZAMU (zie tabel 35).

Aan diegenen die lid zijn, werd gevraagd wat zij nu eigenlijk verwachten van ZAMU. Uit de onderzoeksresultaten, zoals weergegeven in tabel 36, blijkt dat men ZAMU op de eerste plaats als bron van informatie ziet (31,1 %). Daarnaast verwacht men dat de vereniging zal optreden als drukkingsgroep (24,4 %) en als hulpverlenende instantie in geval van problemen (24,4 %). Een minderheid van 4,4 % hoopt op meer vergaderingen. 15,5 % zou graag meer inspraak krijgen.

Van de leden zegt 65,6 % tevreden te zijn over de werking van ZAMU. Velen zeggen er evenwel onmiddellijk bij dat "het natuurlijk nog een jonge organisatie is om al een gegrond oordeel te kunnen vellen" (zie tabel 37).

Diegenen die niet tevreden zijn (dat is 34,4 %) met de gang van zaken geven als redenen op:

- men wil meer informatie over de aangelegenheden waarmee ZAMU bezig is
- de vereniging zou te veel aandacht besteden aan instrumentalisten
- men wil de situatie eerst zien verbeteren, men wil eerst resultaten zien, vooral door het verkrijgen van een statuut voor de muzikant; men vindt dat alles te traag op gang komt
- men wil dat de vereniging meer druk uitoefent en meer macht probeert te verwerven
- uiteindelijk heeft zo'n vereniging niet veel zin; de muziekscène is een wereld waar ieder voor zich werkt en waar een solidariteitsgevoelen niet telt - het institutionaliseren van artiesten zal er niet toe leiden dat ze sterker staan

VRAAG 20: "Kent u ZAMU?"

Tabel 34: kennis ZAMU

	PERCENT
1. ja	100,0
2. nee	0

VRAAG 21: "Bent u lid van ZAMU?"

Tabel 35: lidmaatschap ZAMU

	PERCENT
1. ja	71,8
2. nee	28,2

VRAAG 22: "Wat verwacht u van ZAMU?"

Tabel 36: verwachtingen ZAMU

	PERCENT
1. drukkingsgroep	24,4
2. bron van informatie	31,1
3. hulp bij problemen	24,4
4. meer vergaderingen	4,4
5. meer inspraak	15,5

VRAAG 23: "Bent u tevreden over de werking van ZAMU?"

Tabel 37: tevredenheid ZAMU

	PERCENT
1. ja	65,6
2. nee	34,4

2.5. SABAM

87,2 % van de respondenten is aangesloten bij SABAM (zie tabel 38). Wat de plaats in de hiërarchie als lid van SABAM betreft (in stijgende rangorde): 20,6 % onder hen is titularis, 32,4 % is stagiair en 47,1 % heeft het tot vennoot gemaakt (zie tabel 39). Bij de interpretatie van deze resultaten past weer de bedenking dat het onderzoek betrekking heeft op succesvolle, bekende artiesten.

Een kleine meerderheid (52,9 %) zegt tevreden te zijn over de werking van de auteursmaatschappij (zie tabel 40). De minder tevredenen verklaren hun standpunt als volgt:

- men wil meer duidelijkheid en doorzichtigheid in de repartitie; men kan deze moeilijk controleren
- het beleid wordt te weinig door jonge mensen gevoerd, jonge mensen hebben te weinig inspraak
- de lichte muziek die de meeste rechten opbrengt, wordt gediscrimineerd (o.m. via het puntensysteem); ouderen die zich vooral met klassieke muziek bezighouden, trekken de pot naar zich toe
- men wil meer betrokkenheid van de artiesten
- er is te weinig verdediging van het auteursrecht in geval van plagiaatklacht

VRAAG 24: "Bent u aangesloten bij SABAM?"

Tabel 38: lidmaatschap SABAM

	PERCENT
1. ja	87,2
2. nee	12,8

VRAAG 25: "Bent u titularis, stagiair of vennoot?"

Tabel 39: titularis / stagiair / vennoot (SABAM)

	PERCENT
1. titularis	20,6
2. stagiair	32,4
3. vennoot	47,1

VRAAG 26: "Bent u tevreden over de werking van SABAM?"

Tabel 40: tevredenheid SABAM

	PERCENT
1. ja	52,9
2. nee	47,0

2.6. Creatieve aspecten

De onderzochte artiestenpopulatie bestaat voor 35,9 % uit solo-artiesten. 61,5 % maakt vast deel uit van een groep. Muzikanten die worden 'ingehuurd' bij een groep, vormen 2,6 % van de respondenten. Zuivere studiomuzikanten kwamen in het onderzoek niet voor. Wel vertelden een aantal personen uit bovenstaande categorieën soms ook als studiomuzikant te werken, maar dat dit niet het voornaamste onderdeel uitmaakte van hun muzikantenberoep (zie tabel 41).

Dat bij meerdere muzikanten hun activiteiten niet beperkt blijven tot een groep of muzikaal project, bewijst tabel 42. Uit de gegevens hierin verwerkt, blijkt dat 41,0 % van de ondervraagde artiesten bij meerdere groepen of projecten werkzaam is.

33,3 % van de respondenten zegt tevens producer te zijn. Dit resultaat illustreert o.i. de relativiteit van het begrip: dat een derde zichzelf ook producer noemt, komt voort uit het feit dat velen ooit wel eens een, zij het vaak kleine, productie doen, voor anderen of voor zichzelf (zie tabel 43).

Opnames worden door 7,7 % van de artiesten in eigen beheer gerealiseerd (zie tabel 45). Slechts 2,6 % werkt met sponsoring om zijn/haar opnames te financieren (zie tabel 46). Uit deze bevindingen kunnen we afleiden dat voor een niet onaanzienlijk gedeelte van de Vlaamse muzikantenpopulatie door de fonogrammaat-

schappijen of de produktiehuizen voldoende middelen ter beschikking worden gesteld.

Een eerste LP werd door 15,4 % van de respondenten uitgebracht voor 1980. Voor 51,3 % gebeurde dit tussen 1980 en 1990. Een artiest op drie deed dit pas na 1990 (zie tabel 47).

Op enkele uitzonderingen na (2,6 %), verscheen het meest recente werk in 1992 (zie tabel 48).

Een vierde van de zangers en muzikanten heeft in zijn muzikale carrière al meer dan vijf LP/CD-produkten uitgebracht. 19,4 % heeft nog maar een LP/CD uitgebracht, een cijfer dat niet mag verbazen, gezien het feit dat 33,3 % uit de populatie pas na 1990 zijn/haar eerste werk op de markt heeft gebracht. Eveneens een artiest op vier heeft al twee produkties op zijn naam. Artiesten met een discografie bestaande uit drie LP/CD's, vertegenwoordigen 13,9 % van de populatie. 5,6 % heeft sinds het begin van zijn/haar carrière vier produkties uitgebracht. 11,1 % heeft tot nu toe vijf LP/CD's gereleasd (zie tabel 35).

De overgrote meerderheid (97,3 %) kan steunen op een positieve verhouding met zijn/haar fonogramfirma. Volgens tabel 51 verloopt deze voor 44,4 % zelfs uitstekend en voor 52,6 % gewoon goed. 2,6 % beweert er een eerder koele verstandhouding met de fonogramfirma op na te houden.

Helemaal in het verlengde van de positieve verhouding met hun fonogramfirma, beweert 84,6% van de ondervraagden controle te hebben op het aantal verkochte CD-exemplaren (zie tabel 50).

Dat in het verleden de relatie met de fonogramfirma niet steeds koek en ei is geweest, bewijst tabel 44. Hieruit kunnen we aflezen dat bijna 3/4 (73,7 %) ooit van fonogramfirma is veranderd. De redenen voor de overstap zijn uiteenlopend:

- onverschilligheid van de fonogramfirma
- betere financiële voorwaarden
- betere promotie en werking
- einde contract / verbreken van het contract door de firma
- wanbeheer

Om zich op de creatieve aspecten te kunnen concentreren, kan de artiest voor de zakelijke kant een beroep doen op een persoonlijke manager of een managementsbureau. 71,8 % beschikt over een persoonlijke manager. 20,5 % heeft een onderkomen bij een managementsbureau dat de zaken behartigt van een hele reeks artiesten (zie tabel 52).

Bij het invullen van het enquêteformulier, antwoordde 7,7 % met beide te werken. Mogelijk speelt hier enige verwarring met een concertagentschap, dat de boekingen van de artiest verzorgt.

Tabel 53 bevat de percentages die de artiesten moeten afstaan aan hen die de zakelijke aspecten van de carrière van de artiest voor hun rekening nemen (eventueel ook wanneer concertagentschap bedoeld werd). We zien dat het een gewoonte is 15 % (voor 42,4 %) of 20 % (voor 36,4 % van de respondenten) van hun verdiensten af te staan. Weinigen moeten slechts 5 % (voor 6,0 %) of 10 % (voor 6,1 %) overschrijven op de rekening van hun manager. Percentages van 25 %, 30 % of 50% worden door telkens maar 3,0 % van de zangers en muzikanten afgestaan.

VRAAG 27: "Bent u studiomuzikant, solo-artiest, (vast) lid van een groep of (ingehuurd) muzikant bij een groep?"

Tabel 41: type artiest

	PERCENT
1. studiomuzikant	0
2. solo-artiest	35,9
3. lid van een groep (vast)	61,5
4. muzikant bij een groep (ingehuurd)	2,6

VRAAG 28: "Bent u lid van een/meerdere groepen of werkt u aan een/meerdere muzikale projecten?"

Tabel 42: een / meerdere groepen en muzikale projecten

	PERCENT
1. een groep / project	59,0
2. meerdere groepen / projecten	41,0

VRAAG 29: "Bent u tevens producer?"

Tabel 43: producer

	PERCENT
1. ja	33,3
2. nee	66,7

VRAAG 30: "Bent u in het verleden van fonogramfirma veranderd?"

Tabel 44: verandering fonogramfirma

	PERCENT
1. ja	73,7
2. nee	26,3

VRAAG 31: "Realiseert u uw opnames in eigen beheer?"

Tabel 45: opnames in eigen beheer

	PERCENT
1. ja	7,7
2. nee	92,3

VRAAG 32: "Werkt u met sponsoring om uw opnames te realiseren?"

Tabel 46: sponsoring van opnames

	PERCENT
1. ja	2,6
2. nee	97,4

VRAAG 33: "Wanneer verscheen uw eerste platenwerk?"

Tabel 47: eerste platenwerk

JAAR	PERCENT	CUM.PER.
voor 1980	15,4	15,4
1980 - 1990	51,3	66,7
na 1990	33,3	100,0

VRAAG 34: "Wanneer verscheen uw laatste platenwerk?"

Tabel 48: laatste platenwerk

	PERCENT
1990	2,6
1992	97,4

VRAAG 35: "Hoeveel produkties (LP/CD) heeft u al uitgebracht?"

Tabel 49: aantal LP/CD's

AANTAL	PERCENT	CUM.PER.
1	19,4	19,4
2	25,0	44,4
3	13,9	58,3
4	5,6	63,9
5	11,1	75,0
> 5	25,0	100,0

VRAAG 36: "Heeft u controle op het aantal verkochte exemplaren?"

Tabel 50: controle op verkoop

	PERCENT
1. ja	84,6
2. nee	15,4

VRAAG 37: "Hoe verloopt de verhouding met uw fonogramfirma?"

Tabel 51: relatie met fonogramfirma

	PERCENT	CUM.PER.
1. uitstekend	44,7	44,7
2. goed	52,6	97,3
3. koel	2,6	99,9
4. slecht	0	99,9

VRAAG 38: "Heeft u een eigen manager of werkt u met een bureau of beide?"

Tabel 52: management

	PERCENT
1. manager	71,8
2. bureau	20,5
3. beide	7,7

VRAAG 39: "Hoeveel % van uw verdiensten moet u hieraan afstaan?"

Tabel 53: vergoeding management

	PERCENT	CUM.PER.
5	6,0	6,0
10	6,1	12,1
15	42,4	54,5
20	36,4	90,9
25	3,0	93,9
30	3,0	96,9
50	3,0	99,9

3. MENINGEN UIT HET MUZIKANTENMILIEU

Naast onze schriftelijke enquête, die ons vooral cijfergegevens heeft opgeleverd, zijn we ook naar de mening van enkele artiesten gaan peilen door middel van een gesprek. Jan Leyers, Paul Michiels, Kloot per W en Stef Bos waren bereid hun opinie te geven over een aantal items in verband met de Vlaamse muziekwereld.

* We vroegen hen naar de kansen van ZAMU om verbetering te brengen in de situatie van de muzikanten.

"L' union fait la force. Het is een eerste stap en een voorwaarde. Nu moeten we zien of er iets kan uitkomen. Een soort vereniging is toch wel een soort vereiste. Zolang alles goed gaat, zitten de artiesten er niet echt achter, maar ik krijg de laatste weken wel telefoons van mensen die het nummer van ZAMU willen omdat ze een probleem hebben. Zodra ze inzien dat het een vereniging is die hun kan helpen met een probleem en niet alleen dient om lidgeld te betalen, richten ze zich er gemakkelijker naar. Met ZAMU hebben ook de ministeries en verschillende instanties een gesprekspartner. Je kan niet individueel gaan praten. Het is een belangenvereniging."

"ZAMU zou kunnen optreden tegen te lage royalties bij platenfirma's. Muzikanten moeten kunnen staken; in de USA is dat gebeurd."

"Die zaak wordt beheerd door mensen met verstand. Ze zijn dynamisch en jongdenkend. Er zitten geen conservatieve zakkenvullers bij. Ze staan nog vrij machteloos, maar ik denk dat ze alle steun van de artiesten hebben en dat is al heel veel."

"ZAMU is eigenlijk nog niet bekend bij de beginnelingen. Gevestigde muzikanten kennen de vereniging wel. Ik weet niet of ze veel doen om zichzelf bekend maken. Gevestigde muzikanten zullen wel een brief in hun bus gekregen hebben."

"Niet alle muzikanten geloven echt in ZAMU. Het is ook niet het eerste initiatief."

* Over de werking van SABAM bleek men volgende bedenkingen te hebben.

"Er zou meer openheid moeten zijn (in het algemeen), vooral op het vlak van de verdelingen. De manier waarop die gebeuren, is zo ingewikkeld dat niemand het kan controleren. Men zou jonge componisten moeten steunen met prijzen en niet mensen die al genoeg verdienen. SABAM zou ook muziekonderwijs kunnen steunen, financieel tegemoetkomen voor opnames en de binnen- en buitenlandse markten toegankelijker maken."

"De prijzen gaan altijd naar de mensen die het meeste geld hebben binnengebracht."

"SABAM riekt bij mij naar motteballen, oude venten met kostuums, maar ik heb heel veel respect voor wat ze doen; het zit wel redelijk snor."

"Er zijn natuurlijk wel punten van kritiek, maar globaal genomen, werkt die vereniging wel behoorlijk. De declaratie van nummers zou flexibeler kunnen. Er valt ook te discussiëren over het puntensysteem, maar dat is een eindeloze discussie."

"De grootste kritiek die je kan geven op SABAM is dat ze geen open politiek voeren. SABAM werkt uitstekend, maar je moet er zelf mee in contact blijven. Als bepaalde afrekeningen niet op tijd zijn, moet je er zelf achteraan gaan. Als je niet vraagt waar je recht op hebt, komt het niet vanzelf. Neem nu URADEX: de muzikanten weten amper dat het bestaat, laat staan dat ze er gebruik van maken. Als je iets wil weten, moet je zelf het initiatief nemen. Je kan een lijn trekken tussen professionele muzikanten en zij die het als hobby of bijberoep doen. De 'groten' zijn wel vrij goed op de hoogte van hun zaken, maar de anderen hebben ook het recht te krijgen waar ze voor werken. Ik begrijp wel dat men hier met enorm veel informatie te maken heeft, men moet veel versturen en dat kost natuurlijk moeite."

"Ik denk dat er nu veel geld verdwijnt naar de verkeerde mensen. Beginners weten van niets. Kijk naar de betalingen van SABAM: die kloppen niet. Ik vraag mij af hoe die berekeningen worden gemaakt. Er zijn teveel factoren mee gemoeid. Het is te ingewikkeld. Zij zullen wel vooral met steekproeven werken, maar ik weet niet of hun plaatselijke afgevaardigden wel doen wat ze moeten doen. Ik vind het vreemd dat ik soms meer geld krijg als ik minder opgetreden heb. Trouwens, als je bij SABAM om uitleg gaat vragen, wordt je snel van het ene bureau naar het andere gestuurd."

* Het wetsontwerp Lallemand bleek bij vele artiesten niet echt gekend.

"De meeste muzikanten interesseert het niet. Je zou ze er allemaal persoonlijk moeten over aanschrijven. De muzikwereld is als het Wilde Westen. Voor gevestigde muzikanten hoeft zo'n wet of statuut echt niet."

"Het is een goede zaak, maar er is weinig over geweten bij de muzikanten. Gaat die wet er ooit doorkomen? Het is een verrijking, vooral de heffing op blanco cassettes, die dan verdeeld wordt over de uitgevers, producenten en uitvoerders."

* De meningen over het feit of de overheid al dan niet zou moeten tussenkomen in de vorm van subsidies waren erg verdeeld.

"Als je naar Nederland kijkt, zie je dat de overheid daar vaak tussenkomt via verschillende organisaties. Dit heeft voordelen en nadelen. Positief is dat bepaalde groepen een kans krijgen die ze anders niet zouden krijgen. Het gevaar bestaat echter dat men een oververzadiging aan groepen krijgt en teveel concerten."

"Ik ben wel voor overheidsinmenging als men dit via een soort vereniging of vakbond doet. Want momenteel zitten we in België net in het Wilde Westen. Iedereen heeft een ander statuut. Sommigen zouden ook op dat vlak hulp kunnen gebruiken. Zelfstandige kan je moeilijk zijn omdat je dan steeds een minimumtarief moet betalen en artiesten kunnen periodes zonder werk zitten en moeten ook kunnen herbronnen. Bij de overheid loop je natuurlijk het gevaar in politieke strekkingen verstrikt te raken. Ik stel eigenlijk een soort anciënniteitspremie voor. Niet voor beginners omdat die teveel zouden profiteren. Als men al een aantal jaren bezig is en men kan bewijzen dat men al risico's heeft gelopen (contracten), kan men voor een soort uitkering zorgen. Het is misschien te vergelijken met een systeem van werkloosheidsuitkeringen. Als men bv. gedurende 5 jaar zo'n 500 optredens heeft gedaan, kan men stellen dat men met muziek bezig is."

"Tot nu toe heeft alleen het ABVV geluisterd naar de muzikanten. Maar toen ik eens naar een vergadering ging, bleek eens te meer hoe oneens alle muzikanten het zijn. Ik denk niet dat we ooit een front kunnen vormen. Daarvoor is alles te ingewikkeld. Je hebt in België trouwens ook nog de tegenstelling Vlaanderen - Wallonië. De meeste Vlaamse groepen betekenen niets in Wallonië. In Nederland zijn de zaken iets meer geregeld, maar dat heeft ook z'n nadelen."

"Ik sta averechts tegen overheidssubsidies. Waar de overheid tussenkomt, komen meestal andere motieven dan kwaliteit bij kijken. Dan komt het erop aan wie je kent. Ik geloof niet in overheidssubsidie, ook niet voor andere dingen of sectoren."

"Zoiets als het podiumplan kan niet in België; wij zijn te weinig organisatorisch. Iedereen arrangeert zijn ding. Het is niet een echt goed systeem. Een groep speelt meestal wel voor het aantal mensen dat het verdient en dat kunnen er mogelijk maar 10 zijn."

"Iedereen moet zijn sporen verdienen. Je brengt niet 5 studenten samen die wat gitaar kunnen spelen en een met een drumstel om die in de beste omstandigheden op een podium te zetten. Die horen op een vrij podium. Je kan niet kunstmatig groepen sponsoren of steunen als ze nog niets bewezen hebben. Je mag niet rekenen op steun, je moet het zelf doen. Ik ben van het idee, dat als een artiest iets kan, hij het haalt; er zijn kansen genoeg."

"Het verschil met Nederland is dat de organisatoren in België wel zullen zorgen dat ze uit de kosten zijn voor bv. The Scene op het podium komt. In Nederland krijgen ze nooit hetzelfde bedrag. Daar is zo een systeem van subsidie en moeten ze voor een appel en een ei spelen."

"Als je goed bent in België, krijg je er ook geld voor. Je vraagt wat je wilt, geen aangepast bedrag of subsidie. De organisator kan het aan of niet."

* We vroegen een aantal zaken te noemen die ze als wantoestanden in de Belgische muziekwereld beschouwen.

"Wat ik een probleem vind, is dat er altijd rechten zijn die niet uitbetaald worden. Bijvoorbeeld, als MTV jouw videoclip uitzendt, krijg je geen geld te zien. Als je daar vragen over stelt, krijg je altijd een ander antwoord. Vooraleer de rechten uit het buitenland hier zijn, moet je soms 5 à 6 jaar wachten. Meestal is het dan nog maar een paar duizend frank. Als je het niet in het oog houdt, gaat het verloren."

"VTM betaalt bepaalde rechten niet. SABAM stopt dit in de doofpot. De overheid zou moeten ingrijpen."

"Dikwijls worden contracten nog te vlug getekend. Iedereen kan zomaar een contract opstellen. Vooral kleine firma's profiteren van de drang van beginnelingen om toch maar iets op te nemen en vragen een te groot percentage. Ik heb de indruk dat het meestal de artiesten zijn die er het slechtste uitkomen. Een modelcontract zou niet werken omdat je om de zoveel jaar met een andere generatie zit, die er weer anders over denkt. Nu zijn muzikanten meer zakelijk geworden. Vroeger had dat allemaal geen belang; men had alleen oog voor het creatieve."

"Wat aangepakt moet worden, is het feit dat iemand 80 000 BEF moet neertellen voor de opname van 1000 singles (= loonpersing), het zwartwerk en het feit dat de artiesten te weinig beschermd zijn; platenfirma's zijn marketingmensen."

"In het schlagercircuit gebeurt veel zwartwerk. Dit is vaak te wijten aan het management, maar het zijn de artiesten die worden bestraft. Tussen de managers loopt 'crapule', ze vinden altijd omwegen (om zelf zoveel mogelijk geld te verdienen). Managers zouden een (economisch) plan moeten voorleggen en vastleggen in een contract. Ideaal zou een algemeen geldend contract zijn, zoals een CAO, met een absoluut percentage dat moet worden afgestaan. Ook zou men quota moeten stellen op het aantal artiesten dat een manager onder contract heeft."

"Managers zijn hun naam niet altijd waardig, zelfs niet op topniveau. Dit is echter iets dat je niet wettelijk kan regelen, omdat het een job is die te veel inhoudt. Je hebt geen vaste uren en je kan op elk moment zonder werk vallen. Dat is de grote angst van iedereen in de muziekwereld, nl. stilvallen. Daardoor gaan ze dingen doen die hun eigenlijk ondermijnen, gewoon om bezig te kunnen blijven."

"Wat de belastingen betreft, zou men een regeling moeten treffen voor het concept van het maandinkomen. Muziek is een onzeker bestaan. De fiscus houdt er geen rekening mee dat men moet investeren en met tijden herbronnen. Het zou beter zijn als men het inkomen over 3 à 4 jaar beschouwde."

"Ik ben voorstander om de belastingen te spreiden over de periode dat je ervoor hebt gewerkt om zover te geraken. Neem dat ik 10 jaar professioneel bezig ben. Soms verdien je 1 jaar heel veel en de volgende 7 jaren niets. Toch word je belast op dat ene jaar. Dat vind ik verkeerd."

"Dat de culturele centra of organisatoren voor de sociale zekerheid moeten betalen, functioneert niet. De wet daaromtrent is interpreteerbaar. Er zou een extra belasting moeten zijn, zodat de staat de sociale zekerheid betaalt. Nu moet iedereen een of andere stichting oprichten. Men zou een duidelijke structuur moeten hebben voor een solo-artiest met muzikanten. Als zelfstandige heb je geen recht op een uitkering, maar je betaalt wel sociale lasten."

"Momenteel heerst er chaos. Men zou iemand moeten aanstellen die zich met de zaak gaat bezighouden, een soort ombudsman die begeleiding biedt. Hij kan groepen informeren over hun rechten en plichten."

"Er zou echt meer openheid moeten zijn, vooral bij SABAM. Niet iedereen is aangelegd om zo achter z'n zaken te zitten. Vooral hobbygroepen hebben hier een probleem. Men zou eigenlijk een campagne moeten voeren voor meer openheid. ZAMU zou dit kunnen doen als ze er het geld voor kregen."

"Het is zo dat de muziekwereld uit 'kliekskes' bestaat. Het is een wereld van ego's en bluffen. Men gaat nooit openlijk verklaren dat het slecht gaat in de muziek. Momenteel staat alles op z'n kop doordat er de laatste tijd zo'n hoge bedragen werden gevraagd door groepen. Dit werd mogelijk gemaakt door sponsoring. De organisator zorgde dat zijn kosten gedekt waren door sponsoring. Groepen hadden contracten met sponsors en konden eigenlijk vragen wat ze wilden. Nu zien we een achteruitgang: groepen die in zalen speelden, gaan nu onder hun prijs optreden in een café. Hierdoor worden de kleinsten die zichzelf aan het opbouwen zijn, teruggedrongen. Als ze willen spelen, kunnen ze maar een belachelijk lage prijs vragen. Je hebt hier te maken met een golf die zich om de 5 jaar voordoet. De gulden regel lijkt mij altijd iets minder te vragen dan je eigenlijk kan."

* De muziekwereld is eigenlijk een vermenging van cultuur en economie. De kunst bestaat erin daar een balans te vinden.

"Er is een grote druk van de commercie, die botst met de creativiteit. De overheid zou een soort buffer moeten vormen tegen de commerciële druk."

"In de muziek heb je verschillende strekkingen. De mensen die beide zaken kunnen combineren, zijn in de minderheid. Een groep begint meestal niet rond een tafel. Succes komt meestal onverwacht."

"Momenteel hellen we teveel over naar het economische. 20 jaar geleden sprak je over optredens, maar nooit over contracten. Nu wil iedereen in interviews weten hoeveel platen je verkoopt, iets wat niets met muziek te maken heeft. Ik denk niet dat we deze situatie kunnen omkeren."

"Men mag het belang van muziek als culturele en economische factor niet onderschatten. De functie van muziek is een spiegel van de tijd zijn, mensen een punt van herkenning en een structuur geven."

4. BESLUIT

Uit het onderzoek doorgevoerd bij 40 Vlaamse zangers en muzikanten, kunnen volgende conclusies worden getrokken:

- voor het merendeel van de artiesten vormen de muzikale activiteiten een hoofdberoep, al is dit voor de meesten vroeger anders geweest.
- in de onderzochte periode 1988 - 1992 zijn de onderzochte zangers en muzikanten er financieel aanzienlijk op vooruit gegaan. Het aantal onder hen dat zich in de hoogste inkomenscategorie bevindt, is voortdurend blijven stijgen. Ook het gemiddelde inkomen ging omhoog.
- twee derden van de inkomsten worden verworven uit muzikale activiteiten; een gegeven dat er toe bijdraagt dat, zoals daarnet werd aangehaald, de meesten van muziek een hoofdactiviteit hebben gemaakt.
- binnen de inkomsten uit muzikale activiteiten vormen optredens de grootste bron, gevolgd door royalties en auteursrechten. Het geld dat door merchandising-activiteiten wordt verdiend, is de minst belangrijke bron van inkomsten.
- het overgrote deel van de artiesten investeert tot 20 % van zijn inkomen terug in de muziek.
- de rechten en plichten m.b.t. sociale zekerheid en fiscaliteit blijken door meer dan de helft van de artiesten volledig of in voldoende mate gekend te zijn. Slechts een kleine minderheid heeft ooit problemen gehad met de sociale zekerheid. Problemen met de fiscus komen heel wat meer voor: een op vier.
- drie op vier artiesten zijn voorstander van een actief overheidsbeleid. Men vraagt vooral maatregelen met betrekking tot het statuut van de muzikant. Over andere te treffen beleidsmaatregelen heerst verdeeldheid.
- potentiële subsidiërcriteria zouden volgens de artiesten moeten zijn: kwaliteit, verkoopscijfers en de sociale situatie van de artiest.
- de leden van ZAMU zien deze vereniging in de eerste plaats als informatiebron en als drukkingsgroep, maar ook als hulpverlener. Voorlopig is men tevreden over de werking van de jonge vereniging.
- over de auteursmaatschappij SABAM is nauwelijks de helft van de geënquêteerde artiesten tevreden. Men verwijt de vereniging vooral een gebrek aan openheid, in het bijzonder op het vlak van de verdelingen.
- de tevredenheid met de huidige fonogramfirma is vrij algemeen: men heeft doorgaans controle op het aantal verkochte exemplaren en krijgt meestal een voldoende budget ter beschikking voor de opname van geluidsdragers.
- de meeste artiesten werken met een persoonlijke manager. Het blijkt een gewoonte te zijn hieraan 15 à 20 % van zijn verdiensten af te staan. Zelden ligt dit bedrag hoger.

BIJLAGE

Vragenlijst van de enquête naar de socio-professionele status van bekende Vlaamse populaire muziek-artiesten

A. DE SOCIO-ECONOMISCHE SITUATIE VAN ZANGERS EN MUZIKANTEN IN VLAANDEREN

A.I. Persoonlijke gegevens

1. U bent
 - (1) man
 - (2) vrouw
2. Uw geboortjaar is 19..

A.II. Beroep

3. U bent
 - (1) tekstdichter
 - (2) componist
 - (3) uitvoerder
 - (4) tekstdichter en componist
 - (5) tekstdichter en uitvoerder
 - (6) componist en uitvoerder
 - (7) tekstdichter, componist en uitvoerder
4. Vormen deze muzikale bezigheden uw hoofdactiviteit of nevenactiviteit?
 - (1) hoofdactiviteit
 - (2) nevenactiviteit

Indien (1) hoofdactiviteit

5. Heeft u dan nog nevenactiviteiten, los van muziek?
 - (1) JA,.....
 - (2) NEE
6. Heeft u vroeger een andere hoofdactiviteit uitgeoefend?
 - (1) JA
 - (2) NEE

Indien (1) JA

7. Heeft u uw beroepsactiviteiten opgegeven om meer te kunnen musiceren?
 - (1) JA
 - (2) NEE

Indien (2) nevenactiviteit

8. Indien u een andere hoofdactiviteit dan muziek uitoefent, in welke groep is deze dan te plaatsen?

Indien werkloos, ga onmiddellijk naar vraag 10.

a) statuut:

- (1) loontrekkende arbeider
- (2) loontrekkende bediende
- (3) loontrekkende kader
- (4) ambtenaar
- (5) zelfstandige
- (6) vrij beroep
- (7) andere:.....

b) sector:

- (1) onderwijs
- (2) openbaar ambt
- (3) handel
- (4) diensten
- (5) ambachten
- (6) andere:.....

9. U werkt

- (1) voltijds
- (2) deeltijds

Vraag 10 is alleen voor werklozen

10. Indien u werkloos bent, geniet u van

- (1) werkloosheidsuitkering
- (2) bestaansminimum
- (3) loopbaanonderbreking
- (4) verlof zonder wedde
- (5) ziekte-/invaliditeitsuitkering
- (6) geen van deze tegemoetkomingen

A.III. Huishouden

11. Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden? personen

12. Heeft u personen ten laste, bent u zelf persoon ten laste of geen van beide?

- (1) heb personen ten laste
- (2) ben zelf persoon ten laste
- (3) geen van beide

Indien (1) heb personen ten laste

13. Hoeveel personen heeft u ten laste? personen

14. Indien u een partner heeft, oefent hij/zij een beroep uit?

- (1) JA
- (2) NEE

A.IV. Sociale zekerheid en fiscaliteit

15. In welke mate bent u op de hoogte van uw rechten en plichten wat betreft sociale zekerheid (in de hoedanigheid van muzikant)?

- (1) volledig
- (2) voldoende
- (3) onvoldoende
- (4) niet

16. Heeft u ooit problemen gehad i.v.m sociale zekerheid (als muzikant)?

- (1) JA
- (2) NEE

17. In welke mate bent u op de hoogte van uw rechten en plichten op het vlak van fiscaliteit (in de hoedanigheid van muzikant)?

- (1) volledig
- (2) voldoende
- (3) onvoldoende
- (4) niet

18. Heeft u ooit problemen gehad met de fiscus (als muzikant)?

- (1) JA
- (2) NEE

B. ZAMU, SABAM, VLAAMSE OVERHEID: KENNIS EN OPINIE

B.I. ZAMU

19. Kent u ZAMU (vereniging voor zangers en muzikanten)?

- (1) JA
- (2) NEE

Indien (1) JA

20. Bent u lid van ZAMU?

- (1) JA
- (2) NEE

Indien (1) JA

21. Wat verwacht u van ZAMU?

- (1) drukkingsgroep
- (2) bron van informatie
- (3) hulp bij problemen
- (4) meer vergaderingen
- (5) meer inspraak

22. Bent u tevreden over de werking van ZAMU?

- (1) JA
- (2) NEE

Indien (2) NEE

23. Wat zou u verbeterd willen zien?

B.II. SABAM

24. Bent u aangesloten bij SABAM?

- (1) JA
- (2) NEE

Indien (1) JA

25. Bent u
 (1) titularis
 (2) stagiair
 (3) vennoot

26. Bent u tevreden over de werking van SABAM?
 (1) JA
 (2) NEE

Indien (2) NEE

27. Wat zou u verbeterd willen zien?

.....
B.III. Vlaamse overheid

28. Vindt u het huidige overheidsbeleid
 (1) perfect
 (2) voldoende
 (3) ontoereikend
 (4) afwezig

29. Moet de overheid volgens u een actief beleid voeren ter bevordering van de Vlaamse lichte muziek of moet men de markt overlaten aan haar eigen mechanismen?
 (1) actief beleid voeren
 (2) markt overlaten aan eigen mechanismen

Indien (1) actief beleid voeren

30. Hoe belangrijk zijn volgens u de volgende beleidsmaatregelen?
 (1 = essentieel; 2 = belangrijk; 3 = minder belangrijk; 4 = onnodig)

a) financiële tegemoetkomingen voor opnames	1	2	3	4
b) statuut voor de muzikant	1	2	3	4
c) duidelijke informatie over rechten en plichten	1	2	3	4
d) verplichte quota Vlaamse produkties in de media	1	2	3	4
e) toegankelijker maken van de binnen- en buitenlandse markt	1	2	3	4

31. Met welke criteria zou de overheid rekening moeten houden bij subsidiëring?

	JA	NEE
a) kwaliteit	1	2
b) kwantiteit (= aantal produkties)	1	2
c) verkoopschiffers	1	2
d) sociale situatie	1	2
e) andere:.....	1	2

32. Bent u voor of tegen een subsidiëring zoals het Podiumplan in Nederland (waarbij de concertorganisator een eventueel verlies terugbetaald krijgt, zodat de continuïteit in het programmeren van 'eigen' groepen gewaarborgd blijft)?
 (1) voor
 (2) tegen

33. Kent u de inhoud van het wetsvoorstel Lallemand?

- (1) JA
- (2) NEE

C. CREATIEVE ASPECTEN

C.1. Muzikale activiteiten en platenwerk

34. U bent

- (1) studiomuzikant
- (2) solo-artiest
- (3) lid van een groep (vast)
- (4) muzikant bij een groep (ingehuurd)

35. Bent u lid van een/meerdere groepen of werkt u aan een/meerdere muzikale projecten?

- (1) een groep/project
- (2) meerdere groepen/projecten

36. Bent u tevens producer?

- (1) JA
- (2) NEE

37. Welk genre beoefent u?

38. Bij welke fonogramfirma bent u aangesloten?

39. Bent u in het verleden bij andere fonogramfirma's aangesloten geweest?

- (1) JA
- (2) NEE

Indien (1) JA

40. Waarom bent u dan van fonogramfirma veranderd?

.....
41. Realiseert u uw opnames in eigen beheer?

- (1) JA
- (2) NEE

42. Werkt u met sponsoring om uw opnames te realiseren?

- (1) JA
- (2) NEE

43. Wanneer verscheen uw eerste en uw laatste platenwerk (LP/CD)? Hoeveel produkties heeft u al uitgebracht (LP/CD)?

- a) eerste LP/CD:.....
- b) laatste LP/CD:.....
- c) aantal LP/CD:.....

44. Heeft u voor uw werk ooit bekroningen ontvangen?

- (1) JA,.....
- (2) NEE

45. Heeft u controle op het aantal verkochte exemplaren?

- (1) JA
- (2) NEE

46. Hoe verloopt de verhouding met uw fonogramfirma?

- (1) uitstekend
- (2) goed
- (3) koel
- (4) slecht

47. Heeft u een eigen manager of werkt u met een managementsbureau?

- (1) manager
- (2) bureau

48. Hoeveel % van uw verdiensten moet u hieraan afstaan? %

Omwille van het wetenschappelijk en tevens uw persoonlijk belang vragen wij u vriendelijk deze formulieren voor 15 januari 1993 zo volledig mogelijk terug te zenden aan:

K.U. Leuven

Departement Communicatiewetenschap

t.a.v. Prof. Dr. G. De Meyer

E. Van Evenstraat 2c / Blok A

3000 LEUVEN

Of fax : 016/28.33.12

C.II. Optredens

49. Hoe vaak heeft u opgetreden in België

- a) in 1988:
- b) in 1989:
- c) in 1990:
- d) in 1991:
- e) in 1992: (indien mogelijk)

50. Hoeveel bedroeg uw gage (gemiddeld bedrag per jaar) in België voor

- a) 1988: bfr.
- b) 1989: bfr.
- c) 1990: bfr.
- d) 1991: bfr.
- e) 1992: bfr. (indien mogelijk)

51. Treedt u ook op in het buitenland?

- (1) JA
- (2) NEE

Indien (1) JA

52. Waar, hoe frequent, ontving u er een hogere/lagere gage en ging het om een tour, of telkens om een eenmalig optreden?

	LAND(EN) + AANTAL/LAND	TOUR/EENMALIG	HOGERE/LAGERE GAGES		
a) 1988:	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
b) 1989:	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
c) 1990:	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
d) 1991:	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
e) 1992:	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2
	1	2	1	2

Omwille van het wetenschappelijk en tevens uw persoonlijk belang vragen wij u vriendelijk deze formulieren voor 15 januari 1993 zo volledig mogelijk terug te zenden aan:

K.U. Leuven
Departement Communicatiewetenschap
t.a.v. Prof. Dr. G. De Meyer
E. Van Evenstraat 2 A
3000 LEUVEN
Of fax: 016/28.33.12

A.V. Inkomen

53. Hoe groot is het totaal bruto-maandinkomen van uw huishouden?

Gelieve per jaar een kruisje te plaatsen naast de passende categorie.

	1988	1989	1990	1991	1992
(1) <= 20 000 bfr.
(2) 20 001 - 30 000
(3) 30 001 - 40 000
(4) 40 001 - 50 000
(5) 50 001 - 60 000
(6) 60 001 - 70 000
(7) 70 001 - 80 000
(8) 80 001 - 90 000
(9) 90 001 - 100 000
(10) 100 001 - 110 000
(11) 110 001 - 120 000
(12) 120 001 - 150 000
(13) 150 001 - 200 000
(14) > 200 000

Vraag 54 dient niet te worden beantwoord door alleenwonenden.

54. Hoe groot is uw persoonlijk aandeel in dit inkomen?

	1988	1989	1990	1991	1992
(1) <= 20 000 bfr.
(2) 20 001 - 30 000
(3) 30 001 - 40 000
(4) 40 001 - 50 000
(5) 50 001 - 60 000
(6) 60 001 - 70 000
(7) 70 001 - 80 000
(8) 80 001 - 90 000
(9) 90 001 - 100 000
(10) 100 001 - 110 000
(11) 110 001 - 120 000
(12) > 120 000

55. Hoe is uw eigen financiële inbreng samengesteld (in %)?

- a) muzikale activiteiten: %
b) niet-muzikale arbeid: %
c) vermogen: %
d) andere bronnen: %

100 %

56. Hoe verhouden de inkomsten uit uw muzikale activiteiten zich tot elkaar?

(1 = hoogste bedrag ..>....>....>.. 4 = laagste bedrag)

- a) royalties uit platenverkoop 1 2 3 4
b) auteursrechten 1 2 3 4
c) optredens 1 2 3 4
d) merchandising 1 2 3 4

57. Hoeveel % van je inkomen investeert je terug in muziek? %

A.VI. Onderneming

58. Zijn uw muzikale activiteiten juridisch georganiseerd in een onderneming?

- (1) JA
- (2) NEE

Indien (1) JA

59. Welke is de naam, het statuut (CV, NV, BVBA) en het BTW-nummer van die onderneming?

- a) naam:
- b) statuut:.....
- c) BTW-nummer:.....

Bedankt voor uw medewerking

Misschien zijn er nog opmerkingen die u ten behoeve van het onderzoek kwijt wil.
Daarvoor geven wij u graag de gelegenheid.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....